

Brüssel, 27. juuli 2022
(OR. en)

11625/22

Institutsioonidevaheline
dokument:
2022/0225(NLE)

ENER 385
ENV 780
CLIMA 386
IND 307
RECH 461
COMPET 633
ECOFIN 767

MENETLUSE TULEMUS

Saatja: Nõukogu peasekretariaat

Saaja: Delegatsioonid

Teema: Ettepanek: NÕUKOGU MÄÄRUS gaasinõudluse vähendamise
koordineeritud meetmete kohta

Delegatsioonidele edastatakse lisas järgmise ettepaneku tekst: nõukogu määrus gaasinõudluse vähendamise koordineeritud meetmete kohta, mille suhtes saavutati poliitiline kokkulepe 26. juulil 2022 energeetikanõukogu erakorralisel istungil.

Lisas esitatud teksti vaatavad läbi õiguskeeleekspertid.

Nõukogu otsustas anda loa kasutada kõnealuse määruse vastuvõtmiseks kirjalikku menetlust.

2022/0225 (NLE)

Ettepanek:

NÕUKOGU MÄÄRUS**gaasinõudluse vähendamise koordineeritud meetmete kohta**

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 122 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut

ning arvestades järgmist:

- (1) Venemaa Föderatsioon, kes on liidu peamine väline gaasitarnija, on alustanud energiaühenduse ühe osalisriigi, Ukraina vastu sõjalist agressiooni. Venemaa Ukraina-vastase sõjalise agressiooni eskaleerumine alates 2022. aasta veebruarist on toonud kaasa gaasitarnete märkimisväärse vähenemise, mis on tahtlik katse kasutada gaasi poliitilise relvana. Venemaalt Valgevene kaudu tuleva torujuhtmegaasi vood on peatunud ja tarned läbi Ukraina on pidevalt vähenenud. Venemaalt tuleva gaasi vood kokku moodustavad praegu vähem kui 30 % aastate 2016–2021 keskmisest. See pakkumise vähenemine on viinud ajalooliselt kõrgete ja kõikuvate energiahindadeni, mis suurendavad inflatsiooni ja tekitavad Euroopas edasise majanduslanguse riski.

- (2) Seda olukorda arvesse võttes koostas liit 18. mail 2022 kava „REPowerEU“,¹ mille eesmärk on võimalikult kiiresti ja hiljemalt 2027. aastaks lõpetada liidu sõltuvus Venemaa fossiilkütustest. Selle saavutamiseks nähakse kavas „REPowerEU“ ette energiasäästu ja energiatõhususega seotud meetmed ning tehakse ettepanek kiirendada puhta energia kasutuselevõttu, et asendada fossiilkütused kodudes, tööstuses ja elektritootmises. Pakkumise poolel võivad täiendavateks meetmeteks olla muu hulgas gaasi ostmise parem koordineerimine ja Euroopa gaasituru operaatorite jaoks ühisostude lihtsustamine rahvusvahelisel gaasiturul, samuti kõikvõimalike jõupingutuste tegemine importgaasist sõltumatu elektritootmisvõimsuse säilitamiseks.
- (3) Liit on võtnud täiendavaid meetmeid, et suurendada oma valmisolekut gaasitarnehäireteks. Võeti vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2022/1032,² et tagada maa-aluste gaasihoidlate täitmine eelseisvaks talveks.
- (4) Lisaks vaatas komisjon 2022. aasta veebruaris ja mais põhjalikult läbi kõik riiklikud hädaolukorra lahendamise kavad ning on samuti jälginud hoolikalt varustuskindluse olukorda. Alates 2022. aasta veebruarist võetud meetmed on kavandatud nii, et 2027. aastaks oleks võimalik järk-järgult täielikult loobuda Venemaa gaasist ja vähendada edasistest suurtest tarnehäiretest tulenevaid riske.
- (5) Hiljutine häirete süvenemine Venemaalt pärit gaasitarnetes osutab siiski märkimisväärsele riskile, et Venemaa gaasitarneed võivad lähitulevikus järsult ja ühepoolsetl täielikult peatuda. Seepärast peaks liit sellist riski ennetama ja valmistuma solidaarselt selleks, et Venemaa gaasitarneed võivad igal ajal täielikult katkeda. Vaja on võtta viivitamata ennetavaid meetmeid, et olla valmis edasiseks häirivaks tegevuseks ja tugevdada liidu vastupanuvõimet tulevaste šokkide suhtes. Koordineeritud tegevus liidu tasandil võib aidata vältida võimalikust gaasitarnete katkestusest tulenevat suurt kahju majandusele ja kodanikele.

¹ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Kava „REPowerEU““ (COM(2022) 230 final).

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. juuni 2022. aasta määrus (EL) 2022/1032,^[1] millega muudetakse määruseid (EL) 2017/1938 ja (EÜ) nr 715/2009 seoses gaasi hoiustamisega (ELT L 173, 30.6.2022, lk 17).

- (6) Määrusega (EL) 2017/1938¹ kehtestatud kehtivas gaasivarustuskindluse õigusraamistikus ei käsitleta piisavalt olukorda, kus häired olulise gaasitarbija tarnetes kestavad üle 30 päeva. Selliseid häireid käsitleva õigusraamistiku puudumise tõttu võib juhtuda, et liikmesriigid võtavad koordineerimata meetmeid, mis ohustavad varustuskindlust naaberliikmesriikides ning võivad tekitada lisakoormust liidu tööstusele ja tarbijatele.
- (7) Euroopa Parlament kutsus oma 7. aprilli 2022. aasta resolutsioonis (Euroopa Ülemkogu 24.–25. märtsi 2022. aasta kohtumise järelduste kohta) üles esitama kava, et tagada jätkuvalt liidu energiavarustuskindlus lühiajalises perspektiivis. Euroopa Ülemkogu palus oma 31. mai ja 23. juuni 2022. aasta kohtumistel komisjonil esitada kiiremas korras ettepanekud, millega parandada valmisolekut võimalikeks suurteks tarnehäireteks, et tagada energiavarustus taskukohase hinnaga. Euroopa Ülemkogu taotlusel uurib komisjon koos meie rahvusvaheliste partneritega võimalusi energiahindade tõusu ohjeldamiseks, sealhulgas asjakohasel juhul ajutiste impordihinna ülempiiride kehtestamise teostatavust, ning jätkab tööd Euroopa elektrituru toimimise optimeerimiseks – käsitledes ka gaasihindade mõju elektriturule –, et see oleks paremini valmis vastu pidama hindade ülemäärasele kõikumisele tulevikus, pakuks taskukohast elektrit ja vastaks täielikult vähese CO₂ heitega energiasüsteemi vajadustele, säilitades samal ajal ühtse turu terviklikkuse, roheülemineku stiimulid ja energiavarustuskindluse ning vältides ebaproportsionaalseid eelarvekulusid.
- (8) Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 122 lõike 1 kohaselt võib nõukogu komisjoni ettepaneku põhjal ja liikmesriikide vahelises solidaarsuse vaimus kehtestada majanduslikule olukorrale vastavad meetmed, eriti kui tekib tõsiseid raskusi teatud toodetega varustamisel, eelkõige energeetika valdkonnas. Eespool kirjeldatud risk, et Venemaa gaasitarned peatuvad täielikult selle aasta lõpuks, kujutab endast sellist olukorda.

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2017. aasta määrus (EL) 2017/1938, mis käsitleb gaasivarustuskindluse tagamise meetmeid ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 994/2010.

- (9) Otsese riski tõttu, et liitu saabuvad gaasitarned võivad katkeda, peaksid liikmesriigid võtma praegu meetmeid, et vähendada oma nõudlust enne talvehooaega. Selline nõudluse vabatahtlik vähendamine aitaks eelkõige täita gaasihoidlaid, et varud talve lõpuks ei ammenduks; see võimaldaks tulla toime võimalike külmaperioodidega 2023. aasta veebruaris ja märtsis ning hõlbustaks hoidlate täitmist piisava varustuskindluse tagamiseks 2023.–2024. aasta talvel. Gaasinõudluse vähendamine aitab tagada ka piisavat pakkumist ja alandada hindu, millest saavad kasu liidu tarbijad. Seega saaksid nõudluse vähendamiseks liidu tasandil võetavatest meetmetest kasu kõik liikmesriigid, kuna väheneb nende majandusele avalduva ulatuslikuma mõju risk.
- (10) Nõudluse vabatahtliku vähendamise mahu puhul võetakse arvesse gaasinõudluse mahtu, mis võib Venemaa gaasitarnete täieliku katkemise korral katmata jääda. Vähendamise maht peaks olema kõigi liikmesriikide jaoks sama, lähtudes nende keskmisest tarbimisest viimasel viiel aastal.
- (11) Selleks et kiiresti lahendada konkreetseid probleeme, mis on seotud praeguse ja eeldatavasti tõsiselt süveneva gaasitarnete nappusega, ning vältida konkurentsimoonutusi liikmesriikide vahel, võib nõukogu komisjoni ettepanekul kuulutada rakendusotsusega välja liidu häireolukorra. Nõukogule rakendamisvolituste andmisel võetakse asjakohaselt arvesse nõudluse kohustusliku üleliidulise vähendamise kohustust kaasa toova otsuse poliitilist laadi ja selle horisontaalset mõju liikmesriikidele. Enne ettepaneku esitamist peaks komisjon konsulteerima asjakohaste riskirühmadega ja gaasikoordineerimisrühmaga, mis on asutatud määruse (EL) 2017/1938 alusel. Liidu häireolukord tuleks kuulutada välja üksnes juhul, kui nõudluse vabatahtliku vähendamise meetmed osutuvad ebapiisavaks, et kõrvaldada tõsise tarnepuudujäägi riski. Viiele või enamale liikmesriigi pädevale asutusele, kes on kuulutanud välja häireolukorra liikmesriigi tasandil, tuleks anda võimalus paluda komisjonil esitada nõukogule ettepanek liidu häireolukorra väljakuulutamiseks.

- (12) Liidu häireolukord peaks olema liidus kehtiv kriisitase, mis peaks kaasa tooma nõudluse kohustusliku vähendamise sõltumata määruse (EL) 2017/1938 artikli 11 lõike 1 kohastest riiklikest kriisitasemetest. Ainult vabatahtlikud meetmed ei pruugi olla piisavad, et tagada varustuskindlus ja turu toimimine. Seetõttu tuleks kehtestada uus vahend, millega nähakse ette võimalus nõuda kõigilt liikmesriikidelt gaasinõudluse kohustuslikku vähendamist. See peaks hakkama toimima piisavalt aegsasti enne sügist. Kui kuulutatakse välja liidu häireolukord, peaksid liikmesriigid vähendama oma gaasitarbimist eelnevalt kindlaks määratud ajavahemiku jooksul. Nõudluse kohustusliku vähendamise mahus võetakse arvesse neid gaasinõudluse mahtusid, mis võivad Venemaa gaasitarnete täieliku katkemise korral katmata jääda, ning selles tuleks täielikult arvesse võtta igasugust juba saavutatud nõudluse mahu vähendamist. Nõudluse kohustusliku vähendamise mahus tuleks samuti arvesse võtta määruse (EL) 2017/1938 artikli 6d lõike 1 kohaselt teatatud hoidlate täituvuse taset, gaasitarneallikate, sealhulgas veeldatud maagaasi tarneallikate mitmekesisitamise arengut ja kütuse asendatavusega seotud arengut liidus.
- (12a) Liikmesriikide poolt enne liidu häireolukorra väljakuulutamist saavutatud nõudluse vähendamist võetakse arvesse kohustusliku vähendamise mahus.

- (13) Pidades silmas siseturu olulisi moonutusi, mis tõenäoliselt tekivad, kui liikmesriigid reageerivad võimalikule või tegelikule edasisele häirele Venemaalt lähtuvates tarnetes koordineerimata viisil, on äärmiselt oluline, et kõik liikmesriigid vähendaksid oma gaasinõudlust solidaarselt. Seetõttu peaksid kõik liikmesriigid saavutama vabatahtliku ja kohustusliku vähendamise eesmärgid. Kuigi mõnele liikmesriigile võivad Venemaalt lähtuvate tarnete häired rohkem mõju avaldada, võivad need mõjutada negatiivselt kõiki liikmesriike, kes kõik saavad aidata piirata selliste häirete majanduslikku kahju, kas tehes kättesaadavaks lisakoguses torujuhtmegaasi või veeldatud maagaasi, mida suure gaasipuudujäägiga liikmesriigid saavad kasutada, kas läbi positiivse mõju gaasihindadele, mida nõudluse vähenemine tõenäoliselt avaldab, või vältides turumoonutusi, mida tekitaksid koordineerimata ja vastukäivad nõudluse vähendamise meetmed. Seetõttu kajastab käesolev määrus energiasolidaarsuse põhimõtet, mida Euroopa Kohus on hiljuti kinnitanud kui ELi õiguse aluspõhimõtet¹.
- (14) Teatavad liikmesriigid ei saa aga oma geograafilise asendi või füüsiliste tegurite tõttu, näiteks kui nad ei ole sünkroniseeritud Euroopa elektrisüsteemiga või nad ei ole otse ühendatud ühegi teise liikmesriigi ühendatud gaasisüsteemiga, teha teistele liikmesriikidele kättesaadavaks olulises koguses torujuhtmegaasi. Seepärast tuleks liikmesriikidele anda võimalus kasutada üht või mitut alust nõudluse kohustusliku vähendamise kohustuse piiramiseks. Asjaomased liikmesriigid peaksid võtma kohustuse teha kõik jõupingutused selleks, et kõrvaldada võimalikult kiiresti ühendustega seoses esinevad puudujäägid.

¹ Otsus kohtuasjas C-848/19 P (Saksamaa vs. Poola).

- (14aa) Määrusega (EL) nr 347/2013 on kehtestatud raamistik, mis võimaldab liikmesriikidel ja asjaomastel sidusrühmadel teha piirkondlikul tasandil koostööd paremini ühendatud energiavõrkude arendamiseks, eelkõige et ühendada praegu Euroopa energiaturgudest eraldatud piirkondi, tugevdada olemasolevaid ja edendada uusi piiriüleseid ühendusi. Piiriülesed ühendused edendavad varustuskindlust suurel määral. Pidades silmas praeguseid häireid Venemaalt lähtuvates gaasitarvetes, on sellistel piiriülestel ühendustel oluline roll energia siseturu toimimise tagamisel ja teistele liikmesriikidele solidaarsuse vaimus gaasi jaotamisel. Seda arvesse võttes peavad liikmesriigid jätkama jõupingutusi oma võrkude integreerimise parandamiseks, sealhulgas hinnates uue piiriülese ühendusvõimsuse võimalikku suurendamist kooskõlas määruse (EL) 2022/869 eesmärkidega.
- (14a) Selleks et hõlbustada liikmesriikide jõupingutusi määruse (EL) 2022/1032 eesmärkide täitmisel seoses gaasi hoiustamisega, tuleks liikmesriikide nõudluse kohustusliku vähendamise määra kindlaksmääramisel arvesse võtta ka nende poolt hoiustatava gaasi mahtu, mis ületab 1. augustiks 2022 seatud vahe-eesmärki.
- (14b) Lisaks peaks liikmesriikidel oma elutähtsate tööstusharude suure gaasist sõltuvuse nõuetekohaseks arvessevõtmiseks olema võimalik jätta nõudluse kohustusliku vähendamise mahu kindlaksmääramisel arvestamata kõnealuste tööstusharude gaasitarbimine. Komisjoni seire peaks tagama, et riiklikud piirangud ei tekita põhjendamatuid siseturu moonutusi. Liikmesriikidel peaks samuti olema võimalik piirata oma nõudluse kohustusliku vähendamise määra juhul, kui see on vajalik, et maksimeerida gaasi tarnimist teistesse liikmesriikidesse, ja kui nad suudavad tõendada, et nende ühenduse võimsust seoses kaubandusliku ekspordiga teistesse liikmesriikidesse või nende riigisisest LNG taristut kasutatakse gaasi ümbersuunamiseks teistesse liikmesriikidesse võimalikult suures ulatuses. Komisjon peaks jälgima, et selliste erandite kohaldamise tingimused on täidetud.

- (14c) Liikmesriikidel peaks ühendatud liikmesriikidest tulenevast nõudlusest tingitud eriliste asjaolude korral olema võimalik ajutiselt piirata nõudluse kohustuslikku vähendamist, kui see on vajalik energiavarustuskindluse tagamiseks, sealhulgas juhul, kui liikmesriik on sattunud elektrikriisi, nagu on osutatud määruses 2019/941. Arvesse tuleks võtta ka hoiustamisvõimsust ja vahe-eesmärki ületavat hoiustamise taset, nagu on osutatud määruse (EL) 2017/1938 Ia lisas.
- (15) Liikmesriigid peaksid saama nõudluse vähendamiseks sobivad meetmed ise valida. Asjakohaste nõudluse vähendamise meetmete kindlaksmääramisel ja tarbijarühmade prioriseerimisel peaksid liikmesriigid kaaluma selliste meetmete kasutamist, mis on kindlaks määratud 20. juuli 2022. aasta teatises „Säästame gaasi ohutu talve nimel“. Liikmesriigid peaksid eelkõige kaaluma majanduslikult tõhusaid meetmeid, nagu enampakkumised või hankekavad, mille abil nad saavad stimuleerida tarbimise vähendamist majanduslikult tõhusal viisil. Riigi tasandil võetavad meetmed võivad hõlmata ka rahalisi stiimuleid või hüvitisi mõjutatud turuosalistele.
- (16) Kõik meetmed, mida liikmesriigid nõudluse vähendamiseks võtavad, peavad olema kooskõlas liidu õigusega, eriti määrusega (EL) 2017/1938. Eelkõige peaksid need meetmed olema vajalikud, selgelt määratletud, läbipaistvad, proportsionaalsed, mittediskrimineerivad ja kontrollitavad ega tohiks põhjendamatult moonutada konkurentsi ja gaasi siseturu nõuetekohast toimimist ega ohustada teiste liikmesriikide või liidu gaasivarustuskindlust. Samuti tuleb arvestada kaitstud tarbijate huviga, ühtlasi seoses gaasi tarnimisega keskküttesüsteemide jaoks varustuskindluse kriisi korral.
- (17) Selleks et tagada nõudluse vähendamise meetmete koordineeritud rakendamine, peaksid liikmesriigid seadma sisse korrapärase koostöö igas riskirühmas, mis on sätestatud määruse (EL) 2017/1938 I lisas. Liikmesriigid võivad kokku leppida asjaomase piirkonna jaoks kõige sobivamates koordineerimismeetmetes. Komisjonil ja gaasikordineerimisrühmal peaks olema võimalik saada ülevaade liikmesriikide rakendatavatest riiklikest meetmetest ja jagada parimaid tavasid meetmete koordineerimiseks riskirühmades. Liikmesriigid peaksid koordineerima oma tegevust ka muude organite abil.

- (18) Selleks et riiklikud hädaolukorra lahendamise kavad kajastaksid käesolevas määruses sätestatud nõudluse vabatahtlikku või kohustuslikku vähendamist, peaks iga liikmesriigi pädev asutus võtma vajalikud meetmed, et ajakohastada määruse (EL) 2017/1938 artiklis 11 osutatud riiklikku hädaolukorra lahendamise kava 31. oktoobriks 2022. Ajakohastamise lühikest tähtaega arvestades ei tuleks määruse (EL) 2017/1938 artikli 8 lõigete 6–11 kohaseid koordineerimismenetlusi kohaldada. Liikmesriigid peaksid hädaolukorra lahendamise kavade ajakohastamisel konsulteerima siiski teiste liikmesriikidega. Komisjon peaks kutsuma kokku gaasikoordineerimisrühma, riskirühmad või muud asjakohased organid, et arutada nõudluse vähendamise meetmetega seotud võimalikke küsimusi.
- (19) Liikmesriikide poolt nõudluse vabatahtliku ja kohustusliku vähendamise meetmete rakendamisel tehtud edusammude hindamiseks ning meetmete ühiskondliku, majandusliku ja tööhõivele avalduva mõju mõõtmiseks on oluline teha korrapärast ja tõhusat seiret ning esitada aruandeid. Iga liikmesriigi pädev asutus või liikmesriigi määratud muu üksus peaks jälgima oma riigi territooriumil saavutatud nõudluse vähendamist ning andma tulemustest komisjonile korrapäraselt teada. Gaasikoordineerimisrühm peaks abistama komisjoni nõudluse vähendamise kohustuste täitmise jälgimisel.
- (20) Selleks et vältida märkimisväärset majanduslikku kahju liidule tervikuna, on äärmiselt oluline, et iga liikmesriik vähendaks häireolukorra etapis oma nõudlust. Nii tagatakse, et gaasist piisab kõigile, ka talvel. Nõudluse vähendamine kogu liidus on aluslepingus sätestatud solidaarsuse põhimõtte väljendus. Seetõttu on põhjendatud, et komisjon teeb ranget järelevalvet selle üle, et liikmesriigid viiksid läbi nõudluse kohustusliku vähendamise. Kui komisjon teeb kindlaks riski, et liikmesriik ei pruugi suuta täita artikli 5 kohast nõudluse kohustusliku vähendamise kohustust, peaks komisjonil olema võimalik nõuda, et liikmesriik esitaks kava, milles kirjeldatakse strateegiat ja meetmeid, mis võimaldavad nõudluse kohustusliku vähendamise kohustust tulemuslikult täita. Liikmesriik peaks nõuetekohaselt arvesse võtma kõiki komisjoni poolt kava kohta esitatud märkusi ja soovitusi.

- (20a) Kuna solidaarsuse põhimõte annab igale liikmesriigile õiguse saada teatavatel tingimustel naaberliikmesriikidelt tuge, peaksid liikmesriigid, kes võivad sellist tuge paluda, oma riigisisest gaasinõudlust samuti solidaarselt vähendama. Seepärast peaks liikmesriik, kes taotleb määruse (EL) 2017/1938 artikli 13 kohaselt solidaarsusmeetme kohaldamist, olema rakendanud kõik asjakohased gaasinõudluse vähendamise meetmed. Komisjonil peaks olema võimalik nõuda, et solidaarsusmeetme kohaldamist taotlev liikmesriik esitaks kava, mis sisaldab meetmeid gaasinõudluse võimalikuks edasiseks vähendamiseks. Kõiki märkusi, mida komisjon võib kõnealuse kava kohta esitada, tuleks asjakohaselt arvesse võtta.
- (21) Komisjon peaks teavitama Euroopa Parlamenti ja nõukogu korrapäraselt käesoleva määruse rakendamisest.
- (22) Võttes arvesse Venemaa Ukraina-vastasest sõjalisest agressioonist tulenevat vahetut ohtu gaasivarustuskindlusele, peaks käesolev määrus jõustuma võimalikult kiiresti.
- (23) Käesolevas määruses sätestatud meetmete erakorralisuse tõttu tuleks käesolevat määrust kohaldada ühe aasta jooksul pärast selle jõustumist. Üheksa kuud pärast käesoleva määruse kohaldamise algust [...] peaks komisjon andma määruse toimimisest nõukogule aru ja võib teha vajaduse korral ettepaneku selle kehtivuse pikendamiseks.
- (24) Kuna käesoleva määruse eesmärgi ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada, küll aga saab neid saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev määrus nimetatud eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

Artikkel 1

Reguleerimise ja kohaldamisala

Käesoleva määrusega kehtestatakse normid, et käsitleda gaasivarustusega seotud tõsiseid raskusi, eesmärgiga tagada solidaarselt ELi gaasivarustuskindlus. Määruse sätted hõlmavad riiklike gaasinõudluse vähendamise meetmete paremat koordineerimist, seiret ja nendega seotud aruandlust ning nõukogu võimalust kuulutada komisjoni ettepanekul konkreetse kriisitasemena välja liidu häireolukord, millega kaasneb kogu liidus nõudluse kohustusliku vähendamise kohustus.

Artikkel 2

Mõisted

Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

- 1) „pädev asutus“ – liikmesriigi määratud riiklik valitsusasutus või riiklik reguleeriv asutus, kes tagab määrusega (EL) 2017/1938 ette nähtud meetmete rakendamise;
- 2) „liidu häireolukord“ – liidus kehtiv kriisitase, mis tingib nõudluse kohustusliku vähendamise ja mis ei ole seotud ühegi määruse (EL) 2017/1938 artikli 11 lõike 1 kohase kriisitasemega;
- 3) „gaasitarbimine“ – maagaasi kogutarne liikmesriigi territooriumil toimuvaks tegevuseks, sealhulgas lõpptarbimine kodumajapidamiste, tööstuse ja elektritootmise poolt, kuid välja arvatud muu hulgas hoidlate täitmiseks kasutatav gaas kooskõlas Eurostati määratlusega gaasi tarnimise, muundamise ja tarbimise kohta;

- 4) „lähteaine“ – maagaasi mitteenergeetiline kasutamine, nagu on osutatud Eurostati energiabilanssides;
- 5) „võrdlusaluseks võetav gaasitarbimine“ – liikmesriigi keskmine gaasi tarbimise maht võrdlusperioodil; liikmesriikide puhul, kelle gaasitarbimine kasvas ajavahemikul 1. augustist 2021 kuni 31. märtsini 2022 võrdlusperioodi keskmise gaasitarbimisega võrreldes vähemalt 8 %, loetakse võrdlusaluseks võetavaks gaasitarbimiseks üksnes ajavahemikul 1. augustist 2021 kuni 31. märtsini 2022 tarbitud gaasi mahtu;
- 6) „võrdlusperiood“ – käesoleva määruse jõustumise kuupäevale eelneva viie järjestikuse aasta ajavahemik 1. augustist kuni 31. märtsini, kusjuures alustades ajavahemikust 1. august 2017 kuni 31. märts 2018;
- 7) „täituvuse sihttase“ – vahe-eesmärk määruse (EL) nr 2017/1938 artikli 2 punkti 17 tähenduses.

Artikkel 3

Nõudluse vabatahtlik vähendamine

Liikmesriigid teevad kõik, mis võimalik, et vähendada oma gaasitarbimist ajavahemikul 1. augustist 2022 kuni 31. märtsini 2023 vähemalt 15 % võrreldes oma keskmise gaasitarbimisega käesoleva määruse jõustumisele eelneval viiel aastal ajavahemikul 1. augustist kuni 31. märtsini (edaspidi „nõudluse vabatahtlik vähendamine“). Nende vabatahtliku vähendamise meetmete suhtes kohaldatakse artikleid 6, 7 ja 8.

Artikkel 4

Liidu häireolukorra väljakuulutamine nõukogu poolt

1. Komisjoni ettepanekul võib nõukogu rakendusotsuse vormis kuulutada välja liidu häireolukorra.
- 1a. Komisjon esitab ettepaneku liidu häireolukorra väljakuulutamiseks juhul, kui ta leiab, et esineb märkimisväärne gaasitarnete suure puudujäägi risk või erakordselt suur nõudlus gaasi järele, mille korral artikli 3 kohased meetmed ei ole piisavad ja mille tagajärjel liidu gaasivarustuse olukord halveneb märkimisväärselt, kuid turg suudab selle häirega siiski toime tulla ilma, et oleks vaja kasutada muid kui turupõhiseid meetmeid.
- 1ab. Komisjon esitab nõukogule häireolukorra väljakuulutamise ettepaneku ka juhul, kui seda taotleb viis või enam pädevat asutust, kes on kuulutanud määruse (EL) 2017/1938 artikli 11 lõike 1 kohaselt välja häireolukorra liikmesriigi tasandil.
- 1b. Nõukogu võib komisjoni ettepanekut kvalifitseeritud häälteenamusega muuta.
2. Enne nõukogule häireolukorra väljakuulutamise ettepaneku esitamist konsulteerib komisjon määruse (EL) 2017/1938 I lisas sätestatud asjakohaste riskirühmadega ja gaasikoordineerimisrühmaga.
3. Komisjoni ettepanekul võib nõukogu kuulutada liidu häireolukorra ja artikli 5 kohased kohustused vastava rakendusotsusega lõppenuks. Komisjon esitab sellise rakendusotsuse ettepaneku nõukogule, kui ta leiab hindamise järel, et liidu häireolukorra alus ei ole liidu häireolukorra säilitamiseks enam piisav, ning pärast seda, kui ta on konsulteerinud määruse (EL) 2017/1938 I lisas sätestatud asjakohaste riskirühmadega ja gaasikoordineerimisrühmaga.

Nõudluse kohustuslik vähendamine liidu häireolukorras

1. Kui nõukogu kuulutab välja liidu häireolukorra, vähendab iga liikmesriik oma maagaasitarbimist kooskõlas lõikega 2 („nõudluse kohustuslik vähendamine“).
2. Nõudluse kohustusliku vähendamise eesmärgil on nii kauaks, kuni liidu häireolukord kestab, gaasitarbimine igas liikmesriigis 1. augustist 2022 kuni 31. märtsini 2023 („vähendusperiood“) võrdlusaluseks võetavast gaasitarbimisest 15 % väiksem. Nõudluse kohustuslikus vähendamises võetakse arvesse igasugust nõudluse vähendamist, mille liikmesriigid on saavutanud enne liidu häireolukorra väljakuulutamist.
 - 2a. Kui liikmesriigi elektrisüsteem on sünkroniseeritud üksnes mingi kolmanda riigi elektrisüsteemiga ja selle kolmanda riigi süsteem lakkab toimimast, on ta lõike 2 kohaldamisest vabastatud nii kaua, kui energiasüsteemi ohutu ja usaldusväärse toimimise tagamiseks on vaja kasutada eraldiseisvat energiasüsteemi teenust või muid energia ülekandesüsteemi halduri teenuseid.
 - 2b. Lõike 2 kohaldamisest on vabastatud liikmesriigid, kes ei ole otse ühendatud ühegi teise liikmesriigi ühendatud gaasisüsteemiga.
 - 2c. Liikmesriigid võivad piirata lõike 2 kohase nõudluse kohustusliku vähendamise eesmärgi arvutamisel võrdlusaluseks võetavat gaasitarbimist gaasikoguse võrra, mis võrdub määruse (EL) 2017/1938 Ia lisas nende suhtes 1. augustiks 2022 kehtestatud täituvuse sihttaseme ning 1. augusti 2022. aasta seisuga hoiustatud tegeliku gaasikoguse vahega, tingimusel et selleks kuupäevaks on vahe-eesmärk täidetud.

- 2d. Liikmesriigid võivad piirata võrdlusaluseks võetavat gaasitarbimist, mida kasutatakse lõike 2 kohase nõudluse kohustusliku vähendamise eesmärgi arvutamiseks, võrdlusperioodil lähteainena tarbitud gaasikoguse võrra.
- 2e. Liikmesriigid võivad piirata nõudluse kohustuslikku vähendamist 8 protsendipunkti võrra, tingimusel et nad tõendavad, et teiste liikmesriikidega loodud võrkudevaheliste ühenduste kindel tehniline ekspordivõimsus on võrreldes nende aastase gaasitarbimisega 2021. aastal alla 50 protsendi ja et teiste liikmesriikide võrkudega loodud ühenduste võimsust on tõepoolest kasutatud gaasi transportimiseks vähemalt 90 % ulatuses vähemalt ühe kuu jooksul enne erandist teatamist, välja arvatud juhul, kui liikmesriigid suudavad näidata, et nõudlust ei olnud ja võimsus oli maksimaalselt ära kasutatud, ning nende siseriiklikud veeldatud maagaasi rajatised on kaubanduslikult ja tehniliselt valmis suunama gaasi ümber teistesse liikmesriikidesse kuni turu vajadustele vastavas mahus.
- 2j. Elektrikriisi sattunud liikmesriik võib ajutiselt piirata lõike 2 kohast nõudluse kohustuslikku vähendamist tasemeni, mis on vajalik elektrienergia tarneriski vähendamiseks, kui elektrienergia tootmiseks vajaliku gaasi asendamiseks ei ole muid majanduslikke alternatiive, mis ei sea varustuskindlust tõsiselt ohtu. Sellisel juhul teatab liikmesriik piiramise põhjused ja esitab piisavad tõendid piiramist õigustavate erandlike asjaolude kohta. Liikmesriik ajakohastab vajaduse korral ohuvalmiduskava vastavalt määruse (EL) 2019/941 artiklile 10.
- 2k. Liikmesriik teatab komisjonile oma otsusest piirata nõudluse kohustuslikku vähendamist vastavalt lõigetele 2c, 2d, 2e ja 2j, esitades vajalikud tõendid selle kohta, et nõudluse kohustusliku vähendamise piiramise tingimused on täidetud. Lõigetes 2c, 2d ja 2e osutatud teate võib esitada juba pärast käesoleva määruse jõustumist ja see tuleb esitada hiljemalt kaks nädalat pärast liidu häireolukorra väljakuulutamist. Lõikes 2j osutatud teate võib esitada hiljemalt kaks nädalat pärast nimetatud lõikes osutatud elektrikriisilukorra tekkimist. Liikmesriik teavitab oma kavatsusest samuti gaasikoordineerimisrühma ja riskirühmasid.

- 2l. Komisjon hindab nimetatud teate alusel ning pärast gaasikoordineerimisrühma ja riskirühmadega konsulteerimist, kas lõigete 2c, 2d, 2e ja 2j kohase piiramise tingimused on täidetud. Kui komisjon leiab, et piiramine ei ole õigustatud, võtab ta vastu arvamuse, milles esitab põhjused, miks liikmesriik peaks nõudluse kohustusliku vähendamise piiramise tühistama või seda muutma. Arvamus võetakse vastu hiljemalt 30 tööpäeva jooksul pärast lõike 2e kohast täielikku teatamist.
- 2m. Kui lõigetes 2c, 2d, 2e ja 2j sätestatud nõudluse kohustusliku vähendamise piiramise tingimused ei ole enam täidetud, kohaldab liikmesriik kohustusliku vähendamise eesmärki vastavalt lõikele 2.
- 2n. Komisjon jälgib pidevalt, kas lõigetes 2c, 2d, 2e ja 2j sätestatud nõudluse kohustusliku vähendamise piiramise tingimused on täidetud.
7. Artikleid 6, 7 ja 8 kohaldatakse nõudluse kohustusliku vähendamise meetmete suhtes, ilma et see piiraks kehtivaid pikaajalisi lepinguid.

Artikkel 6

Nõudluse vähendamise saavutamiseks võetavad meetmed

1. Liikmesriigid võivad valida nõudluse vähendamiseks sobivad meetmed. Artiklites 3 ja 5 osutatud meetmed peavad olema selgelt määratletud, läbipaistvad, proportsionaalsed, mittediskrimineerivad ja kontrollitavad. Meetmete valimisel võtavad liikmesriigid arvesse määruses (EL) 2017/1938 sätestatud põhimõtteid. Meetmed:
- a) ei tohi põhjendamatult moonutada konkurentsi ega gaasi siseturu nõuetekohast toimimist;
 - aa) ei tohi ohustada teiste liikmesriikide või liidu gaasivarustuskindlust;

- c) on kaitstud tarbijate osas vastavuses määruse (EL) 2017/1938 sätetega.
2. Nõudluse vähendamise meetmete võtmisel peaksid liikmesriigid eelistama meetmeid, mis mõjutavad muid tarbijaid kui kaitstud tarbijad määruse (EL) 2017/1938 artikli 2 lõike 5 tähenduses, ning samuti võivad kliente selliste meetmete kohaldamisalast välja jätta, lähtudes objektiivsetest ja läbipaistvatest kriteeriumidest, milles võetakse arvesse kõnealuste tarbijate majanduslikku tähtsust ning muu hulgas järgmisi elemente:
- a) tarnehäire mõju ühiskondlikult tähtsatele tarneahelatele;
 - b) võimalik negatiivne mõju teistes liikmesriikides, eelkõige ühiskondlikult tähtsate järgtööstussektorite tarneahelatele;
 - c) võimalik pikaajaline kahju tööstuskäitistele;
 - d) võimalused tarbimise vähendamiseks ja toodete asendamiseks liidus.
3. Nõudluse vähendamise meetmete üle otsustamisel kaaluvad liikmesriigid meetmeid, mille abil vähendada gaasi tarbimist elektrisektoris, meetmeid, millega innustada tööstuses üleminekut muudele kütuseliikidele, riiklikke teadlikkuse suurendamise kampaaniaid, sihitud kohustusi kütte ja jahutuse vähendamiseks, et edendada üleminekut muudele kütuseliikidele ja vähendada tarbimist tööstuses.

Artikkel 7

Nõudluse vähendamise meetmete koordineerimine

1. Selleks et tagada nõudluse vabatahtlikuks ja kohustuslikuks vähendamiseks artiklite 3 ja 5 kohaselt võetavate meetmete asjakohane koordineerimine, teevad liikmesriigid igas määruse (EL) 2017/1938 I lisas kehtestatud asjaomases riskirühmas omavahel koostööd.
2. Iga liikmesriigi pädev asutus ajakohastab hiljemalt [31. oktoobriks 2022] määruse (EL) 2017/1938 artikli 8 kohaselt välja töötatud riiklikku hädaolukorra lahendamise kava, et näidata, kuidas nõudlust vabatahtlikult vähendatakse. Iga liikmesriik ajakohastab asjakohaselt oma riiklikku hädaolukorra lahendamise kava ka juhul, kui artikli 4 kohaselt kuulutatakse välja liidu häireolukord. Määruse (EL) 2017/1938 artikli 8 lõikeid 6–10 ei kohaldata riiklike hädaolukorra lahendamise kavade käesoleva lõike kohase ajakohastamise suhtes.
3. Liikmesriigid konsulteerivad enne muudetud hädaolukorra lahendamise kavade vastuvõtmist komisjoni ja asjaomaste riskirühmadega. Komisjon võib riiklike nõudluse vähendamise meetmetega seotud küsimuste arutamiseks kutsuda kokku gaasikoordineerimisrühma ja riskirühmade koosolekuid, võttes arvesse liikmesriikide poolt selles kontekstis väljendatud seisukohti.

Artikkel 8

Seire ja täitmise tagamine

1. Iga liikmesriigi pädev asutus jälgib nõudluse vähendamise meetmete rakendamist oma riigi territooriumil. Liikmesriigid esitavad saavutatud vähendamise kohta komisjonile iga kahe kuu järel ja hiljemalt järgmise kuu 15. kuupäevaks aruande. Gaasikoordineerimisrühm ja riskirühmad abistavad komisjoni nõudluse vabatahtliku ja kohustusliku vähendamise seires.

2. Kui komisjon teeb talle nõudluse vähendamise kohta esitatud andmete põhjal kindlaks riski, et liikmesriik ei suuda täita artikli 5 kohast nõudluse kohustusliku vähendamise kohustust, nõuab komisjon, et liikmesriik esitaks kava, milles kirjeldatakse strateegiat, mis võimaldab nõudluse vähendamise kohustust tulemuslikult täita. Samuti nõuab komisjon, et määruse (EL) 2017/1938 artikli 13 kohaselt solidaarsusmeetme kohaldamist taotlev liikmesriik esitaks kava, milles kirjeldatakse gaasinõudluse võimaliku edasise vähendamise strateegiat kooskõlas määruse (EL) 2017/1938 artikli 13 lõike 3 punktiga b. Mõlemal juhul esitab komisjon esitatud kava kohta arvamuse koos märkuste ja soovitusetega, mida liikmesriik võtab asjakohaselt arvesse, ja teavitab oma arvamusest nõukogu.
3. Komisjon teavitab Euroopa Parlamenti ja nõukogu korrapäraselt käesoleva määruse rakendamisest.

Artikkel 8a

Läbivaatamine

Komisjon vaatab käesoleva määruse läbi hiljemalt 1. maiks 2023, võttes arvesse gaasitarnete üldist olukorda liidus, ja esitab nõukogule selle läbivaatamise peamisi järeldusi sisaldava aruande.

Komisjon võib kõnealuse aruande põhjal teha eelkõige ettepaneku käesoleva määruse kehtivusaja pikendamiseks.

Artikkel 9

Jõustumine ja kohaldamine

Käesolev määrus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Määrust kohaldatakse üks aasta alates selle jõustumisest.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja liikmesriikides vahetult kohaldatav kooskõlas aluslepingutega.

Brüssel,

Nõukogu nimel
eesistuja
